

«Snilt» bilde av Vidkun Quisling

102594

HD

28/10-92

OM
QUISLING:
 Hans Fredrik
 Dahl presenterer
 2. bind av sin
 Quisling-
 biografi. (NTB-
 foto: Jon Eeg)

Et nytt og mer nyansert bilde av Vidkun Quisling som menneske og politiker blir tegnet i annet bind av Hans Fredrik Dahls store biografi av NS-føreren.

AV
IVAR JOHANSEN, NTB

— Noen vil sikkert synes jeg er for «snill» med Quisling. Og det er klart at hvis man i utgangspunktet mener at han prinsipielt og på alle punkter skal fordømmes, så bør man ikke utsette seg for ergrelsen ved å lese boken, sa forfatteren på Aschehougs sjeldent godt besøkte pressekonferanse i Oslo tirsdag der boken ble presentert.

Og «snill» er Dahl forsåvidt som han gir et mer nyansert og sympatisk bilde av personen Vidkun Quisling enn det som er kommet fram i tidligere skrifter, samtidig som Dahl framstiller sider av Quislings politiske motiver og hensikter som ærlige og oppriktige utfra det han mente ville tjene nasjonale interesser. I forordet til boka

skriver forfatteren at han har skrevet en bok på Quislings egne premisser. Vi får en framstilling av de dramatiske begivenhetene og Quislings ord og gjerninger sett fra hans egen synsvinkel.

Ingen renavsking

Men boka er ingen renavsking av Quisling. Forræderstemplet er ikke fjernet. Kuppet 9. april 1940, som kom overraskende både på tyskere og nordmenn, var en fatal feilvurdering. Han var en tapt sak etter 9. april — en forræder for verden av nesten klassisk merke, skriver Dahl. Han påstår også, med belegg i sine kilder, at en tysk invasjon av Norge i 1940 ikke hadde vært mulig hvis ikke Quisling i møte med Hitler i desember 1939 hadde lagt fram sin beskrivelse av Englands onde hensikter med Norge og fikk Hitler til å forstå betydningen av å sikre seg Norge før vestmaktene.

Forholdet mellom Hitler og Quisling er et ledemotiv i boka. De ti møtene mellom de to blir inngående beskrevet. Dahl hevder at Hitler hadde stor aktelse for Quisling og vurderte ham høyt som en kunnskapsrik og ærlig, men noe naiv person. De tanker og ideer som Quisling la fram skriftlig og

muntilig for Hitler ble ikke oppfattet som naive hugskott fra en outsider.

Fredsavtalen som uteble

Quisling ble dømt blant annet for at han hadde gått inn for å gjøre Norge til et lydrike under Tyskland. Det gjorde han ikke, hevder Dahl. Han gikk i sine vyer og planer for nyordningen i Europa etter krigen tvertimot inn for at Norge skulle være en selvstendig stat innenfor et større fellesskap med Tyskland som den ledende nasjon. Han skrev også omfattende notater til Hitler om at ingen europeisk stat måtte undertrykkes med makt, men vinnes frivillig hvis det skulle bli mulig å samle Europa for nasjonalsosialismens sak. Dette var i tråd med hans bestrebelse for å få til en fredsavtale med Tyskland og få slutt på okkupasjonsstyret, noe han ikke vant gehør for hos Hitler som utsatte alle slike spørsmål til krigen var slutt.

Det var Quislings store skuffelse at han ikke oppnådde å få en fredsavtale og som regjeringssjef fra 1. februar 1942 ikke kunne få regjere i et selvstendig og fritt Norge. Han ble ikke kvitt okkupasjonsstyret, og rikskommissær

Josef Terboven og måtte finne seg i at tyskerne hadde det avgjørende ord i alle vesentlige spørsmål.

Quisling og jødene

Jødeforfølgelsene og Quislings syn på jødespørsmålet får bred plass i boka. Quisling var klart antisemittisk, noe som kom fram i mange av hans taler. Han hadde sitt ansvar for at de norske jødene ble arrestert av norsk politi, men Dahl finner intet belegg i sine kilder for at Quisling visste hvilken skjebne jødene gikk i møte. Han trodde på forsikringene fra SS om at de ville bli satt til jordbruks- og husflidsarbeid i reservater i Øst-Europa. Men han trodde ikke på de ryktene som senere verserte om utryddelsen av jødene, hevder Dahl.

Dahl rettet på pressekonferansen sterk kritikk mot den behandling Quisling fikk under rettsoppgjøret.

Professor Johs. Andenæs, som fulgte rettssaken i 1945, imøtegikk Dahl og sa at han «smurte tykt på». I det store og hele fikk Quisling en fair behandling, sa Andenæs.

Dahls Quisling-biografi er det hittil største og mest omfattende verk om den omstridte NS-føreren.